

www.elifesara.com

ekkachais@hotmail.com

โครงสร้าง กระบวนการกำหนด และพัฒนายุทธศาสตร์ทหาร

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ

ผู้อำนวยการสำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล

สถาบันพระปกเกล้า

089-814-5599

ความสอดคล้องของการวางแผนยุทธศาสตร์

- ยุทธศาสตร์ความมั่นคง
- ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ
- ยุทธศาสตร์ทหาร
- ยุทธศาสตร์แต่ละเหล่าทัพ

รูปแบบโครงสร้างยุทธศาสตร์ทหาร

- วทบ. สบส.
- วทร. สรส.
- วทอ. สอส.
- วสท. สปท.

การประเมินยุทธศาสตร์ทหาร มี ๕ ชั้น

๑. วิเคราะห์นโยบาย คำสั่ง ภารกิจ
๒. ตรวจสอบสถานการณ์ สภาพแวดล้อม
๓. พิจารณาผลกระทบ
๔. กำหนดวัตถุประสงค์
๕. กำหนดแนวความคิดทางทหาร

การวิเคราะห์ในการประเมินยุทธศาสตร์ทหาร

๑. แนวนโยบายแห่งรัฐ เพื่อกำหนดกิจในทางทหาร
๒. ตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางการทหาร วิเคราะห์แนวโน้มเพื่อกำหนดภัยคุกคามทางทหาร
๓. พิจารณาผลกระทบอันเนื่องมาจากลักษณะของการทำสงครามที่คาดเอาไว้
๔. พิจารณากำลังอำนาจทางทหารที่มีอยู่
๕. กำหนดวัตถุประสงค์ทางทหารเพื่อเลือก
๖. กำหนดแนวความคิดทางยุทธศาสตร์ทหาร สำหรับแต่ละวัตถุประสงค์ทางทหารที่ได้กำหนดขึ้น

ขั้นตอนในการประเมินยุทธศาสตร์ทหาร

๑. การวิเคราะห์ความมุ่งประสงค์มูลฐานทางทหาร
๒. ประเมินยุทธศาสตร์ทหาร
 - ก. นโยบายความมั่นคงด้านการป้องกันประเทศ
 - ข. นโยบายการทหารของรัฐ
 - ค. แนวความคิดทางยุทธศาสตร์ในการป้องกันประเทศ
 - ง. สถานการณ์ สภาวะแวดล้อม และแนวโน้มของสงคราม
 - จ. ภัยคุกคามทางทหาร
 - ฉ. กำลังอำนาจทางทหารเปรียบเทียบ
 - ช. ผลกระทบจากกำลังอำนาจของชาติ
๓. วัตถุประสงค์ทางทหาร (เฉพาะ)
๔. แนวความคิดทางยุทธศาสตร์ทหาร
๕. มาตรการทางทหาร(ยุทธศาสตร์ทหาร)

การตรวจสอบสถานะแวดล้อม

- การประเมินยุทธศาสตร์ชาติ
- การตรวจสอบสถานะแวดล้อม
- การพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ แห่งชาติเพื่อเลือก
- การวิเคราะห์กำลังอำนาจแห่งชาติและแบบแผนของชาติ
- การกำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

ผลประโยชน์แห่งชาติ

๑. การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ
๒. การดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยั่งยืน ของสถาบันหลักของชาติ
๓. ความปรองดอง สามัคคีของคนในชาติ
๔. การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากการคุกคามทุกรูปแบบ
๕. ความปลอดภัย ความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน การมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
๖. การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิทธิเหนือทรัพยากรชีวภาพของชาติ
๗. การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขกับประเทศเพื่อนบ้าน
๘. การมีเกียรติและศักดิ์ศรีในประชาคมระหว่างประเทศ

สถานะแวดล้อม

- สถานการณ์ต่างๆ ของโลก
- ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- สภาพการเมืองระหว่างประเทศ
- สถานะการณ์ภายในประเทศ

การตรวจสอบสถานะแวดล้อม

- การพิสูจน์ทราบ บรรยายให้เห็นถึงแรงผลักดันและแนวโน้มที่ท้าทายอำนาจของชาติ ก่อให้เกิดปัญหาการคุกคาม โอกาส
- รวบรวมข่าวสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะทราบแรงผลักดัน และแนวโน้ม ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาและโอกาส
- การเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมที่ทำให้ความเป็นอยู่แปรเปลี่ยนไป ได้แก่ แรงผลักดัน การเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างฉับพลัน และวิกฤตการณ์ที่ส่งผลกระทบรุนแรงในระยะหนึ่ง และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วนต่างๆ ของโลก

ผลกระทบจากความเจริญ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ผลกระทบ

ประชากรมากขึ้น (แย่งชิงทรัพยากร แข่งขันทางเศรษฐกิจ ทำลายสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น)

โลกยุคข่าวสารข้อมูล และ โลกาภิวัตน์

วิกฤตการณ์ที่สำคัญ น้ำมัน โรคระบาด น้ำ ภัยพิบัติ

ผลกระทบในภูมิภาคในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ APEC AFTA ECS FTA

ความร่วมมือ 6 ประเทศกลุ่มแม่น้ำโขง และกลุ่มอื่นๆ

ความร่วมมือด้านความมั่นคง

- มีการสะสมอาวุธมากขึ้น เพื่อคุ้มครองเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว
- จีนเร่งพัฒนาเศรษฐกิจของตนเอง และขยายความสัมพันธ์มาทางใต้
- ญี่ปุ่นเพิ่มบทบาททางการเมืองและความมั่นคง
- ความขัดแย้งในภูมิภาคมีมากขึ้น

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

แรงผลักดัน : ปรัชญาการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดที่จะมีผลกระทบ หรือสามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินการใดๆ ของรัฐ ซึ่งอาจจะขัดขวางหรือสนับสนุนการบรรลุถึงซึ่งวัตถุประสงค์และผลประโยชน์แห่งชาติได้

แนวโน้ม : หนทางหรือผลซึ่งแรงผลักดัน สามารถที่จะทำให้เปลี่ยนแปลงไปได้ แนวโน้มดังกล่าวเกี่ยวโยงไปถึงทิศทาง รูปแบบ และระดับความรุนแรง ตามนัยของแรงผลักดัน

ปัญหา : สถานการณ์ หรือ สภาพการณ์ ที่ขัดต่อ การดำเนินนโยบาย หรือขัดต่อ วัตถุประสงค์ที่ต้องการ หรือสภาพเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ที่มีแนวโน้มจะไม่ตรงกับความต้องการ

การคุกคาม : พฤติกรรมที่คาดคะเนได้ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหาย มีผลให้ฝ่ายที่ถูกคุกคามต้องกระทำ หรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

โอกาส : กรณีแวดล้อมที่เป็นผลดีต่อผลประโยชน์แห่งชาติ เป็นกรณีที่ชาติสมควรจะแสวงประโยชน์ โดยการดำเนินการอย่างใด อย่างหนึ่ง เพื่อให้บรรลุถึงซึ่งวัตถุประสงค์หรือผลประโยชน์แห่งชาติ

การตรวจสอบสถานะแวดล้อม

- รวบรวมข่าวสารเกี่ยวกับความรู้ภูมิหลังตามพื้นที่ภูมิศาสตร์ ปัญหาสำคัญต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในประเทศ
- กำหนดเรื่องราวข่าวสารที่เป็นภัยคุกคาม หรือมีผลกระทบต่อผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติ
- ระบุประเทศที่เข้ามาเกี่ยวข้องให้ชัดเจน
- เหตุการณ์ภายใน รวบรวมตามภาคหรือเหตุการณ์ ถ้ามีต่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องให้ระบุด้วย
- พิจารณาแยกแรงผลักดันและแนวโน้มของแต่ละเรื่อง ประเมินแนวโน้มในทิศทางของแนวโน้ม พิจารณาปัญหา การคุกคามและโอกาส

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่างประเทศ

- ผลประโยชน์แห่งชาติของต่างประเทศ
- วัตถุประสงค์แห่งชาติของต่างประเทศ
- นโยบายแห่งชาติของต่างประเทศ
- กำลังแห่งชาติของต่างประเทศ
- บทบาท (Roles) ของหน่วยงานและ บุคคลสำคัญของต่างประเทศ
- การกระทำ (Actions) ของหน่วยงาน และบุคคลสำคัญของต่างประเทศ
- ประวัติศาสตร์ของต่างประเทศ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

- การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพ
- การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการเมือง
- การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ
- การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางสังคมจิตวิทยา
- การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการทหาร
- การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

วิเคราะห์กำลังอำนาจและแบบแผนของชาติ

การวิเคราะห์กำลังอำนาจทางการเมือง

กำลังอำนาจของชาติแบ่งออกเป็น ๕ องค์ประกอบ คือ

๑. กำลังอำนาจทางการเมือง

๒. กำลังอำนาจทางเศรษฐกิจ

๓. กำลังอำนาจทางสังคมจิตวิทยา

๔. กำลังอำนาจทหาร

๕. กำลังอำนาจทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- กำลังทหารในฐานะเป็นปัจจัยกำลังอำนาจแห่งชาติ

กำลังอำนาจทางทหาร

กำลังรบและ
อาวุธยุทโธปกรณ์
(Tangibles)

ศักดิ์ระดม
สรรพกำลัง

ทักษะ, ขวัญ, ผู้นำ
หลักนิยมทางยุทธศาสตร์, หลักการสงคราม
ความคล่องแคล่ว, ขวัญทางการเมือง
(Intangibles)

ขีดความสามารถกำลังรบ (Combat Capabilities)

คุณภาพกำลังพล
Man Power Quality

ประสิทธิภาพของอาวุธ
Weapon Effectiveness

โครงสร้างพื้นฐานและ
การสนับสนุนทางการ
ส่งกำลังบำรุง

คุณภาพการจัดหน่วย
Organization Quality

ปัจจัยที่มีผลต่อองค์ประกอบที่สำคัญ ของกำลังอำนาจทางทหาร

- ก. เป็นโครงสร้างและการพัฒนากำลังรบตามเป้าหมาย
- ข. ระดับของความพร้อมรบเปรียบเทียบกับภัยคุกคาม
- ค. วัดความสามารถในการระดมสรรพกำลัง
- ง. กำลังสำรองและยุทธปัจจัย
- จ. ทรัพยากรและยุทธปัจจัย
- ฉ. ที่ตั้ง ขนาดและแนวชายแดนของประเทศ
- ช. ความสามารถทางเศรษฐกิจ
- ซ. ความสามารถในการบริหารทรัพยากร
- ด. ขวัญและการปลุกระดมเพื่อการสงคราม
- ต. พันธมิตรที่เข้มแข็งและเชื่อถือได้

กำลังอำนาจทางทหาร มี ๒ ประเภท

กำลังอำนาจที่มีตัวตนและกำลังอำนาจที่ไม่มีตัวตน
กำลังอำนาจที่ไม่มีตัวตน ได้แก่

๑. ความสามัคคี

๒. อุดมการณ์ของชาติ

๓. การบริหาร

๔. ลักษณะผู้นำ

๕. ขวัญและกำลังใจ

๖. วินัย

๗. ความเชี่ยวชาญทาง ยุทธศาสตร์, ยุทธวิธี

๘. การทูต

การวิเคราะห์กำลังอำนาจทางทหาร

๑. หลักนิยมทางทหาร
๒. โครงสร้างของการควบคุมบังคับบัญชา
๓. การจัดหน่วย กำลังและการประกอบกำลัง
๔. ที่ตั้งและการวางกำลัง
- ๕.ขีดความสามารถในการส่งกำลังบำรุง
๖. ความสามารถในการระดมสรรพกำลัง
๗. แนวโน้มของกำลังอำนาจทางทหารในอนาคต
๘. พันธมิตรและมิตรประเทศ
๙. การพัฒนาเทคโนโลยีและทรัพยากรที่มีอยู่

หลักนิยมทางทหาร (DOCTRINE)

- หลักนิยมทางทหารต้องเหมาะสมกับลักษณะของสงครามและการสู้รบที่เกิดขึ้น
- การเปลี่ยนแปลงในอนาคต ทั้งในด้านระบบอาวุธ การจัดการส่งกำลังบำรุง ยุทธวิธี และยุทธศาสตร์
- การกำหนดและยึดถือหลักนิยมที่ผิดจะทำให้กำลังอำนาจทางทหารไร้ค่า
 - (๑) มีหลักนิยมที่เกี่ยวกับการใช้กำลังทหารเขียนไว้หรือไม่
 - (๒) ในอดีตเคยทำสงครามชนิดใดมาบ้างแล้ว
 - (๓) การวิเคราะห์หลักนิยมที่ผ่านมาแล้วในอดีตเคยปรากฏเป็นแบบใดบ้างหรือไม่

โครงสร้างในการควบคุมบังคับบัญชา

(COMMAND AND CONTROL)

- การควบคุมบังคับบัญชา เปรียบเสมือนระบบสมองและประสาท
- มีการติดต่อสื่อสารที่ดี ให้มีประสิทธิภาพ มีเอกภาพ ไม่มีหน่วยรองมากเกินไป ไม่มีผู้บังคับบัญชาหลายระดับเกินความจำเป็น
- มีการแบ่งมอบอำนาจหน้าที่ที่ดี ประสิทธิภาพจำเป็น
- ปัจจุบันสามารถทราบเหตุการณ์ในเนวรบ และอำนวยความสะดวกแก่หน่วยต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้รวมทั้งช่วยการสื่อสาร โทรทัศน์ ดาวเทียม กล้องแสงอินฟราเรด ฯลฯ
 - (๑) หน่วยทหารที่ได้จัดตั้งขึ้นนั้นมีพลเรือนเป็นผู้ปกครองในหน่วยระดับใดบ้างหรือไม่, ในลักษณะใด, ถึงระดับใด
 - (๒) มีการจัดกำลังทหารเป็นอย่างไร, มีกำลังรบทางยุทธศาสตร์หรือไม่ หลักการทางยุทธวิธีกับหลักการจัดการบริหารและการปกครองเป็นอย่างไร
 - (๓) มีการจัดฝ่ายเสนาธิการอย่างไร
 - (๔) มีการติดต่อสื่อสารเป็นเอกเทศจากพลเรือนเพื่อใช้เฉพาะทางทหารหรือไม่

กำลังและการประกอบกำลัง (SIZE AND COMPOSITION)

- ขนาดของกำลังป้องกันประเทศ เห็นได้ถึงความเข้มแข็งหรืออ่อนแอ
- มีกองทัพขนาดใหญ่ย่อมเป็นที่เกรงขาม ถ้ามีกองทัพขนาดเล็ก อาจจะถูกคุกคาม
- การประกอบกำลัง การประกอบกำลังที่ไม่เหมาะสมกับภารกิจ สภาพภูมิประเทศและลมฟ้าอากาศในการสู้รบ จะกลายเป็นกองทัพที่มีแต่ปริมาณ ขาดคุณภาพ
 - ขนาดของกำลังรบเหล่าต่าง ๆ กับขนาดของเหล่าทัพเป็นอย่างไร
 - เหล่าทัพใด, บก, เรือ หรืออากาศ ที่เป็นเหล่าทัพหลัก
 - มีกองกำลังกึ่งทหารพร้อมที่จะใช้การ ได้อยู่หรือไม่

ที่ตั้งและการวางกำลัง (LOCATION AND DISPOSITION)

- ที่ตั้ง และการวางกำลังหน่วยทหาร ต้องเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ในการป้องกันประเทศ
- การวางกำลังที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นการใช้กำลังอำนาจทหารที่มีประสิทธิภาพ และอาจเป็นการเสริมสร้างให้กำลังอำนาจทหารเข้มแข็งขึ้น
 - กำลังทหารภายในประเทศตั้งอยู่ที่ไหนบ้าง
 - มีกำลังทหาร ไปตั้งอยู่นอกประเทศบ้างหรือไม่

ความสามารถในการระดมสรรพกำลัง (MOBILIZATION CAPABILITY)

- เพื่อการประหยัด และผลทางเศรษฐกิจของชาติ
- การระดมสรรพกำลังแยกได้เป็น ๒ ด้าน
 - การระดมสรรพกำลังทางทหาร ระดมทหารกองหนุนและกองเกิน ตำรวจและสะสมสิ่งอุปกรณ์ในการส่งกำลังบำรุง
 - การระดมสรรพกำลังทางเศรษฐกิจ เป็นการรวบรวมและจัดระเบียบทรัพยากรทางเศรษฐกิจของชาติให้พร้อมที่จะใช้สนับสนุนการป้องกันประเทศหรือการทหาร ทั้งทรัพยากรด้านกำลังคน ยุทโธปกรณ์และบริการ
 - มีกำลังกองหนุนเข้าประจำการอยู่บ้างหรือไม่
 - ใช้เวลานานเท่าใดในการเรียกระดมกองหนุนเข้าประจำการ
 - ที่ตั้งกำลังสำรองตั้งอยู่ที่ไหน

การส่งกำลังบำรุง (LOGISTICS)

- การส่งกำลังบำรุงหมายถึงการส่งกำลังการซ่อมบำรุง การส่งกลับและรักษาพยาบาล การขนส่ง และการก่อสร้าง
 - วัดความสามารถของหน่วยทหารในการส่งกำลัง, การบำรุงรักษาและการซ่อมบำรุง, การก่อสร้าง, การขนส่ง และการเคลื่อนย้ายกำลังรบรวมทั้งอุปกรณ์, แรงงาน, การส่งกลับเพื่อการรักษาพยาบาลและการรักษาพยาบาล
 - ความสามารถในการส่งกำลังบำรุงทางทหารมีความสมบูรณ์ได้สัดส่วนกับเศรษฐกิจทางด้านพลเรือนมากน้อยเพียงใด
 - สถานภาพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการพลังงานและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร

พันธมิตรและมิตรประเทศ (ALLIANCES)

- การป้องกันร่วมกันมีลักษณะเกี่ยวกับประเทศที่เป็นสมาชิก และผลประโยชน์ร่วมกันอื่น
- แท้จริง มีระยะเวลา และพื้นที่ที่กำหนด มีการช่วยเหลือของบรรดา

แนวโน้มในอนาคต

และ การพัฒนาเทคโนโลยีและทรัพยากรที่มีอยู่

- มีการประกาศเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการโยกย้ายกำลังทางทหาร หรือหลักนิยมในทางทหารหรือไม่
- มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นบ้างหรือไม่ ในลักษณะใด

การปฏิบัติการอื่นที่มีใช้สงคราม

MILITARY OPERATIONS OTHER THAN WAR : MOOTW

- โจรสลัด
- การลักลอบนำคนเข้าเมือง
- การลักลอบค้าอาวุธ
- การลักลอบค้าอุปกรณ์นิวเคลียร์
- การค้าผู้หญิงและเด็ก
- การลักลอบค้าอวัยวะมนุษย์
- การโจรกรรมและลักลอบค้ายานพาหนะ
- อาชญากรรมทรัพย์สินทางปัญญา และคอมพิวเตอร์
- การฟอกเงิน

การทหารของไทยในเวทีต่างประเทศ

- ระดับโลก:
 - มีส่วนร่วมในเวทีต่างประเทศ/ไม่สวนกระแสโลก
- ระดับภูมิภาค:
 - ในภูมิภาคมีขั้วอำนาจสหรัฐฯ จีน ญี่ปุ่น อินเดีย ออสเตรเลีย
 - การรวมกลุ่ม ASEAN , ARF
- ระดับประเทศรอบบ้าน:
 - ทวิภาคี ร่วมมือ การทูตเชิงป้องกัน
 - สร้างความสัมพันธ์ความไว้วางใจ
 - สร้างดุลย์แห่งอำนาจทางการทหาร